

Wstęp do filozofii przedsokratejskiej

Autor tekstu: **Michał Piotrowski**

Zewsząd docierają do nas informacje o projekcie przyszłej konstytucji Unii Europejskiej, a najbardziej burzliwe dyskusje wzbudza preambuła do tego dokumentu. O odwołaniu do światopoglądu chrześcijańskiego napisano i powiedziano już wiele, jednakże niejako w cieniu pozostaje inna fraza, a mianowicie: "...*czerpiać inspirację z kulturowego, religijnego i **humanistycznego** dziedzictwa Europy, którego wartości, zawsze obecne w jej spuściźnie, zakorzeniły w życiu społecznym uznanie centralnej roli człowieka oraz jego nienaruszalnych i niezbywalnych praw, a także poszanowanie prawa...*".

Zazwyczaj, gdy mowa o wartościach humanistycznych Europy, uogólnia się bardzo rozległy temat, któremu skrótowe potraktowanie może tylko zaszkodzić. Dlatego też postanowiłem zarysować początki humanistycznego dziedzictwa Europy, a dokładniej — początek myśli filozoficznej starożytnej Grecji, z której szeroko pojmowany humanizm się wywodzi.

Zastosowany w mojej pracy podział okresu przedsokratejskiego zaczerpnąłem z książki „Filozofia przedsokratejska”, autorstwa G.S.Kirka, J.E.Ravena i M.Scholfielda. Przedstawia się on następująco:

1.	Pionierzy	filozoficznej	kosmogonii:
-			kosmogonie
-		mityczne	kosmogonie
-		orficzne	
-	Hezjod i jego dzieła		
2.		Jońscy	myśliciele:
-	Tales	z	Miletu
-	Anaksymander	z	Miletu
-	Anaksymenes	z	Miletu
-	Ksenofanes	z	Kolofonu
-	Heraklit z Efezu		
3.	Filozofia	na	zachodzie:
-	Pitagoras	z	Samos
-	Parmenides	z	Elei
-	Zenon	z	Elei
-	Empedokles	z	Akragas
-	Filolaos z Krotonu i pitagoreizm V w. przed Chrystusem		
4.		Jońska	reakcja:
-	Anaksagoras	z	Klazomen
-	Archelaos	z	Aten
-	Melissos	z	Samos
-	atomiści	—	Leukippos
-	Diogenes z Apollonii		i Demokryt

W moim przekonaniu podział ten doskonale przedstawia wszystkie najważniejsze prądy i postacie okresu przedsokratejskiego. Przy opracowywaniu tegoż zagadnienia posługiwałem się także innymi książkami, które uważa się za kanon dla tego okresu historii filozofii:

- G. Reale: „Historia filozofii starożytnej” t. I;
- S. Świeżawski: „Dzieje europejskiej filozofii klasycznej”;
- D. Laertios: „Żywoty i poglądy słynnych filozofów”;
- W. Tatarkiewicz: „Historia filozofii” t. I.

W przypadku filozofii przedsokratejskiej każdy badacz natrafia na pewien „ilościowy” problem — otóż zachowanych świadectw posiadamy obecnie niewiele. Odnosi się to zwłaszcza do dzieł autorstwa pierwszych filozofów. W większości wiedzę o nich można czerpać tylko ze świadectw starożytnych, którzy rozpoczęli opisywanie działalności przedsokratejskiej w czasach Arystotelesa (szkoła perypatetycka), w znacznej mierze poprzez cytowanie fragmentów. Również informacje biograficzne nie są dokładne, gdyż początki oficjalnej historiografii greckiej datuje się na V w. p.n.e. Relacje ówczesnych historyków są niekiedy sprzeczne, bądź też niepełne, co znacznie utrudnia konkretne umiejscowienie w czasie.

Podstawowych źródeł wiedzy o epoce przedsokratejskiej dostarcza nam Diogenes Laertios (III w. n.e.). Jego dzieło (często zawierające odautorskie ubarwienia), o tytule „Żywoty i poglądy słynnych filozofów” jest prawdziwą kopalnią informacji o zagadnieniu, które jest przedmiotem moich rozważań. Jednakże już wcześniej filozofowie interesowali się działalnością i poglądami swoich kolegów sprzed lat. Już u Platona możemy natknąć się na analizę poglądów pierwszych myślicieli. Niestety — jeden z największych w historii filozofii dość swobodnie sobie na tym polu poczynał. Mieszał parafrazy z cytatami, co nie jest zbyt obiektywnym źródłem dla uczonych.

Kirk i jego koledzy wymieniają też Plutarcha (akademik z II Iw. n.e.), który pozostawił po sobie wiele cytatów z dawniejszych dzieł: Simplikosa, Teofrasta i wielu innych, z którymi bliższa znajomość nie jest nam potrzebna.

Michał Piotrowski

Student politologii Uniwersytetu Warszawskiego; brał udział w olimpiadzie filozoficznej, finalista ogólnopolskiej Olimpiady Wiedzy o UE; pochodzi z Leszna Wielkopolskiego. Członek Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 18-10-2003 Ostatnia zmiana: 07-02-2005)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2809) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2809>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl